

VESTNIK

Slovenske krščansko-socialne zveze

Proslava slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda, zaščitnikov krščanske prosvete med Slovani.

1. V nedeljo, dne 8. julija je v vseh župnih cerkvah slovesna sv. maša v čast sv. bratoma. Društva in odseki naj se udeležijo službe božje korporativno, z zastavami in znaki.

2. Na predvečer godu 4. ali v soboto 7. julija naj na hribih in gorah zažgo katoliška prosvetna društva kresove, da pokličejo vsemu ljudstvu v spomin luč krščanske vere in prosvete, ki sta jo Slovanom prinesla sv. brata.

3. Katoliške prosvetne organizacije naj sodelujejo pri Apostolstvu sv. Cirila in Metoda (pristopajo kot člani — pojasnila dobe pri č. gg. duhovnikih — zbirajo darove, izvolijo sv. brata za zaščitnika-patrona svojega društva), ki širi versko in prosvetno idejo ciril-metodijsko.

4. Zbera naj kakšno podporo (denar ali živila) za siromašne ruske begunce, ki živijo morda v bližini.

5. 8. julija popoldne (če ni mogoče ta dan, pa eno prihodnjih nedelj) naj vsako društvo priredi društveno proslavo v čast sv. bratoma in v svrhu propagande ciril-metodijske ideje. Osrednja točka bodi govor (ali branje) na podlagi sledečega spisa vseuč. prof. dr. Fr. Grivca, prvobornika te ideje med katoliškimi Slovani. Okrog govora razporedite v lepó pisano celoto deklamacije, pesmi, prizore, igro, sviranje itd.; v sredini ali ozadju odra postavite oven-

čano sliko sv. bratov. — Po dobro izvršeni proslavi poročajte SKSZ in časopisu!

Gradivo.

Deklamacije (v knjigi »Proslava sv. Cirila in Metoda«):

I. Mohorov: Molitev Slovanov.

M. Elizabeta: Smrt sv. Cirila.

A. M.: Brezmadežni. Himna sv. Cirila in Metoda.

Govor vseuč. prof. dr. Fr. Grivca (v tej številki »Vestnika«).

Dramatični prizori:

I. Mohorov: Smrt sv. Cirila, blagovestnika (lahko tudi samo epilog na str. 5., 6.).

A. M.: Domov (dramat. slika).

S. Sardenko: Skrivnostna zaroka (v knjigi »Slovo«).

Po lastni zamisli: Poklonitev današnjega rodu (stanov, organizacij itd.) sv. apostoloma Slovanov.

Poklonitev simbolom vere, križu, prosveti itd.

Literatura v založbi Jugoslov. knjigarne v Ljubljani:

Apostolski molitvenik (5 Din).

Proslava sv. Cirila in Metoda. Deklamacije in prizori (65 par) tudi v prodajalni Ničman.

M. Slomšek o sv. C. in M. (3 Din).

Sv. C. in M. II. Ob 1025 letnici Metodove smrti (35 par).

Sv. C. in M. III.: Slovansko bogoslužje (35 par).

St. Premrl: Himna v čast sv. C. in M. 1 Din).

Skladbe v čast sv. Cirila in Metoda so v Ceciliji II. (16.50 Din) in St. Premrl: Pesmi svetnikov 10 Din).

Ut omnes unum sint. Gradivo za cerkvene govore o zedinjenju. — Ljub-

ljana 1917. Dobiva se pri Apostolstvu sv. C. M.

Okrožnica jugoslovanskih škofov o sv. Cirilu in Metodu. Ljubljanski škof. list 1919. Posebni odtisi se dobivajo pri Apostolstvu sv. C. M.

Sv. Ciril in Metod, apostola sv. vere in edinosti. Izdalo Apostolstvo sv. C. M. — Ljubljana 1919.

Sv. Ciril in Metod, zaščitnika slovanske krščanske prosvete.

Sv. Cirila in Metoda častimo kot slovanska apostola, ker sta Slovanom prižgala luč prave vere in krščanske prosvete. V svoji apostolski gorečnosti in požrtvovalnosti sta hotela Slovanom pomagati, da bi mogli postati deležni vseh dobrot krščanske vere. Zato sta prevedla sveto pismo in bogoslužne knjige na staroslovenski jezik, ustanovila sta slovansko književnost in prosveto.

I.

Slovanski narodi so imeli to nesrečo, da so prišli v Evropo med zadnjimi narodi, ko so drugi narodi že prej zasedli najugodnejše dežele, ustanovili močne države, sprejeli krščansko vero in postali deležni dobrot tedanje krščanske izobrazbe. V zahodni Evropi je bila v 9. stoletju najbolj mogočna nemška (frankovska) država. Nemški kralji so bili od papežev kronani za rimske cesarje. Tako se je med Nemci krščanska vera tesno združila z državno mislijo in z državnimi koristmi. Iz nemške države se je krščanstvo širilo med Slovane, a Nemci so s krščanstvom širili tudi svojo državno oblast in Slovane silili pod nemški jarem. Nemški misijonarji niso zadosti znali slovanskega jezika in so bili v službi nemške države. Zato se je krščanstvo med Slovani le počasi in površno širilo. V vzhodni Evropi pa je bilo v 9. stoletju mogočno grško Bizantinsko cesarstvo. Pri Bizantincih se je krščanska vera še bolj kakor pri Nemcih zvezala z državo. Bizantinci so s krščanstvom širili grški jezik in bizantinsko državno oblast. Zato se tudi od te

strani ni moglo krščanstvo z velikim uspehom širiti med Slovane. Enostranska nemška in bizantinska cerkvena politika pa je odtujevala vzhodne in zahodne krščanske narode; to je bil eden izmed vzrokov, da se je pripravljaj razkol med vzhodno in zahodno cerkvijo.

II.

V tej resni dobi sta nastopila sv. Ciril in Metod. V Solunu (rojena med letom 820 in 827) in v solunski okolici sta se že v mladosti naučila slovanskega jezika. Oba sta bila jako izobražena v tedanjih grških znanostih. Metod je bil nekoliko časa cesarski namestnik v neki slovanski pokrajini, najbrž v Makedoniji, a kmalu je zapustil posvetne časti in se umaknil v samostansko samoto na gori Olimp v Mali Aziji. Ciril je bil izobražen na cesarskem dvoru v Carigradu. Vse je občudovalo njegovo učenost. Bežal je pred posvetnimi častmi in postal duhovnik; a odklonil je tudi cerkvene časti in se umaknil v samostan na gori Olimp, kjer je že prebival njegov brat Metod. Okoli leta 858 sta sveta brata odšla na misijonsko pot k poganskim Kozarom, ki so prebivali v sedanji južni Rusiji. Od tu sta se zopet vrnila v samostansko samoto. Leta 862 pa so prišli poslanci moravskega kneza Rastislava v Carigrad k cesarju Mihaelu III. prosit slovanskih misijonarjev. Bizantinski cesar Mihael je dobro poznal sv. Cirila in Metoda in vedel, da dobro znata slovanski jezik. Sveta brata se nista mogla ustavljati prošnji moravskih poslancev.

Moravska knježevina je bila takrat pod nemško nadoblastjo. Knez Rastislav (846—870) je hotel svojo deželo rešiti nemške državne in cerkvene nadoblasti. Podobno je bilo v Panoniji (sedanje Prekmurje in vzhodno Štajersko), kjer je takrat vladal knez Kocel. Učeni sv. Ciril je iznašel slovanske črke in je evangelije prevedel na staroslovenski jezik. Spomladi leta 863 sta sveta brata odšla na Moravsko. Tam sta poučevala ljudstvo v krščanski veri in okoli sebe zbrala nekoliko učencev, da bi jih pripravila za duhovski poklic. Z Moravskega sta sveta brata odšla k našim prednikom v Panonijo, odtam pa v Rim. Papež Hadrijan je v jeseni leta 868 potrdil slovanske bogoslužne knjige, sv. Metoda posvetil za nadškofa, nekoliko njegovih učencev pa za duhovnike. Sv. Ciril je v Rimu obolet in sveto umrl 14. februarja 869, Metod pa se je kot nadškof vrnil v Panonijo in na Moravsko. Nemci so zoper njega rovali in ga preganjali. Leta 870—873 so ga imeli zaprtega v ječi na Nemškem in so grdo z njim ravnali. Papež Ivan VIII. ga je rešil iz nemške ječe. A tudi potem so Nemci še rovali proti Metodu, ki je z velikim uspehom utrjeval sveto vero med Moravani in Panonci. Umrl je na Velegradu leta 885.¹ Rastislavov naslednik Svetopolk je v zvezi z Nemci pregnal Metodove učence in uničil Metodovo cerkveno organizacijo. Metodovi učenci so bežali k južnim Slovanom (v Dalmacijo, Srbijo, Bolgarijo).

Po Metodovi smrti je bilo delo slovanskih apostolov na Moravskem in v Panoniji uničeno. Ohranilo in nadaljevalo pa se je to delo med južnimi Slovani, h katerim so pribežali Metodovi učenci. V Primorju, Dalmaciji, Srbiji in Bolgariji je na novo zacvetela staroslovenska književnost in staroslovensko bogoslužje. Od tod se je slovanska krščanska prosveta koncem 10. stoletja

razširila še v Rusijo in polagoma osvojila nad polovico Evrope.

III.

Versko in prosvetno delo sv. Cirila in Metoda je torej velikansko po svojem pomenu, po uspehih in posledicah. Sveta slovanska apostola sta gotovo delala po dobro premišljenem načrtu, vodila ju je velika misel, velika ideja. Zato upravičeno govorimo o **Ciril-metodij-ski ideji**, ki ima še danes veliko moč in pomen za katoliški svet, posebno za Slovane.

Sveta brata sta bila po svojem življenju velika svetnika, po duhu pa velika katoličana v najboljšem smislu, t. j. delala sta v duhu krščanske vesoljnosti in edinosti, ki ne pozna razlike med narodi in stanovi, ampak hoče, da bi bili vsi narodi in stanovi enako deležni vseh dobrot krščanske vere in prosvete.

Ciril-metodij-ska ideja je: 1. ideja krščanske pravičnosti, ljude milosti, demokratičnosti; 2. ideja krščanske vesoljnosti in edinosti; 3. ideja verske in prosvetne edinosti vseh Slovanov.

1. V Ciril-Metodovi dobi je bil v zahodni Evropi latinski jezik cerkveni, državni in prosvetni jezik višjih stanov. Krščanska vera in izobrazba se je širila posebno v višjih stanovih in med meščanstvom; za pouk preprostega ljudstva so manj skrbeli. Posebno so bili imeli priložnosti, da bi postali deležni latinske izobrazbe. Močnejši narodi, posebno Nemci, pa so krščansko vero in prosveto izrabljali zato, da bi Slovane podjarmili. Podobno so na vzhodu delali Bizantinci. Bizantinski Grki so takrat zaničevali druge narode in so se neradi učili tujih jezikov. Naša apostola sta se pa z veseljem učila slovanskega jezika, uglasila sta ga za književno rabo in ga kot bogoslužni jezik povzdignila na oltar. V staroslovenski književnosti so ohranjeni sledovi Ciril-Metodove govorice. Iz teh se da spoznati, da sta v nasprotju s tedanjimi Bizantinci govorila v lepem preprostem jeziku,

¹ Lep životopis slovanskih apostolov je v knjižici: Sv. Ciril in Metod, apostola sv. vere in cerkvene edinosti. Izdalo Apostolstvo sv. Cirila in Metoda. Ljubljana 1919.

polnim naravne živahnosti in svetopi-
semske preprostosti.

Z dovoljenjem rimskega papeža Hadrijana II. (867—872) in Ivana VIII. (872—882) sta v nasprotju s tedanjimi zahodnimi in tudi v nasprotju z bizantinskimi navadami uvedla staroslovenski bogoslužni jezik. Papeža Hadrijan II. in Ivan VIII. sta od blizu poznala svetost in modrost svetih bratov. Zato sta se dala prepričati, da je Ciril-Metodov slovanski misijonski načrt zares koristen za razširjanje svete vere. Zanimivo je, da sta sveta brata v Rimu o s e b n o vse dosegla in premagala vse nemške spletke; samo v odsotnosti sv. Metoda so mogli Nemci (po Cirilovi smrti) doseči kak uspeh. Iz tega smemo sklepati, kako očitna je bila svetost in modrost svetih bratov.

Razumljivo je, da sta slovanska apostola s svojim misijonskim načrtom in s slovanskim bogoslužjem dosegla velike uspehe. Krščanstvo se je predstavljalo Slovanom v prijazni domači obliki, se udomačilo in priljubilo. Posebno je preprosto ljudstvo ljubilo sv. Cirila in Metoda. Nasprotno pa je mogočni moravski knez Svetopolk zase in za svoje velikaše zahteval latinsko bogoslužje. Srbski zgodovinarji (posebno Stojan Novaković) trdijo, da so Srbi smatrali krščanstvo za tuje in združeno z bizantinskim jarmom, dokler se ni začelo širiti s pomočjo slovanskega bogoslužja.

V tedanji dobi je bilo slovansko bogoslužje velike verske in prosvetne važnosti; pripomoglo je jako veliko, da se je sveta vera in izobrazba hitreje širila med Slovani. Obenem pa je ob jezikovnih mejah Slovane branilo pred potujčevanjem. Slovansko bogoslužje je rešilo slovanski značaj hrvaškega Primorja in Dalmacije. Slovansko bogoslužje je vsaj posredno pomagalo, da se je ohranil slovanski značaj Dubrovnika in da se je tam tako zgodaj razvela narodna književnost; v dubrovniški republiki je bilo namreč tudi nekoliko razširjeno slovansko bogoslužje in zato so tam že v srednjem veku imeli slovanske šole. Srbija s cvetočim slovanski mbogoslužjem je bila v srednjem

veku mnogo kulturnejša nego latinska Bosna. Slovansko bogoslužje je Rusom pomagalo, da niso utonili v finskih in tatarskih rodovih, ampak so poslovanili in pokristjanili ogromne ruske planjave. Pa tudi Poljaki se imajo mnogo zahvaliti slovanskemu bogoslužju, ki je bilo pri Rusinih močno zastopano v vsej poljski državi; velik del Poljakov izhaja iz rusinskih družin. Slovansko bogoslužje je poslovanilo mongolske Bolgare in Balkanu vtisnilo slovanski značaj. Verjetno je, da bi se bili poslovanili tudi Mažari, ako bi se bilo v Panoniji in na Moravskem ohranilo slovansko bogoslužje.

V današnji dobi slovansko bogoslužje nima več onega prosvetnega pomena kakor ga je imelo v preteklosti. Sedaj nam pridige, petje in molitve v domačem jeziku nadomeščajo slovansko bogoslužje. A dokaz velike nekulturnosti in nehvaležnosti bi bilo, ako bi prezirali slovansko bogoslužje in staroslovenski jezik. Dobro bi bilo, ako bi tudi Slovenci imeli nekoliko cerkva, v katerih bi se gojilo staroslovensko bogoslužje kot hvaležen spomin na naša velika apostola in prosvetitelja.

2. Vsled nesrečnih zgodovinskih razmer so se vzhodni Slovani pod vplivom razkolnega Carigrada polagoma ločili od katoliške cerkve, tako da so oni Slovani, ki so ohranili bogoslužno dediščino sv. Cirila in Metoda, še sedaj po veliki večini ločeni od katoliške cerkve. A iz tega nikakor ne sledi, da je temu krivo slovansko bogoslužje in sv. Ciril in Metod. Slovanska apostola šteta bila v 9. stoletju najsamostojnejša zastopnika vesoljnega krščanskega edinstva. Slovansko bogoslužje ni imelo namena Slovane ločiti od Rima, marveč Slovane rešiti nemške in bizantinske omejenosti in jih združiti naravnost z vesoljnim Rimom. Celo nemški zgodovinarji priznavajo, da je bil Ciril-Metodov misijonski načrt v lepi skladnosti s koristmi vesoljne katoliške cerkve in s prizadevanjem tedanjih papežev. Veliki papež Nikolaj I. (858—867), pod katerim sta sveta brata pričela misijonsko delo med Slovani, se je veliko boril, da bi se rešil nasilja

frankovskih (nemških) kraljev, ki so rimsko cesarsko krono izkoriščali v ta namen, da bi si uslužnili zahodno cerkev, podobno kakor so si bizantinski cesarji uslužnili vzhodno cerkev. Zato so papeži Nikolaj I., Hadrijan II. in pavelin VIII. želeli, da bi se utrdila samostojna cerkvena organizacija Slovanov, da bi Slovani neodvisno od Nemcev in Bizantinov v zvezi z Rimom branili in pospeševali svobodo, vesoljnost in edinost cerkve proti nemški in bizantinski nevarnosti. Misijski načrt sv. Cirila in Metoda je prav lepo ustrezal tem potrebam in željam katoliške cerkve; zato so ga papeži tako blagoslavljali, Nemci pa napadali. Nemški protestantski zgodovinar H. Schubert priznava, da sta sv. Ciril in Metod izvrstno podpirala papeževe načrte proti Nemcem. A. Baumstark, katoliški učenjak svetovnega slovesa, pa s stališča katoliške cerkve in evropske kulture obžaluje, da so nemški škofje razdrli Ciril-Metodovo delo v Panoniji in na Moravskem. Ta učenjak trdi, da bi bilo za krščansko kulturo, za mir in ravnotežje v Evropi ter za katoliško vesoljno edinost odločilnega pomena, ako bi se ohranilo Ciril-Metodovo delo v središču Evrope in bi se po tem načrtu Slovani pokristjanili v zvezi z Rimom.²

3. Sv. Ciril in Metod sta s svojim apo-

stolskim delovanjem nameravala vse Slované združiti v isti krščanski veri in v krščanski slovanski prosveti. Še zdaj ju vsi Slovani častijo kot svoja apostola in prosvetitelja. Zato sta vzhodnim Slovanom opomin na nekdanjo edinost med vzhodnim in zahodnim katoliškim krščanstvom, zahodne Slované pa opominjata, naj v duhu svojih apostolov in rimskih papežev na prosvetnem in verskem polju pospešujejo delo za spravo med vzhodnimi in zahodnimi krščanskimi narodi, za zedinjenje katoliške in pravoslavne cerkve.

Slovanska apostola spadata med največje svetnike katoliške cerkve in med največje krščanske prosvetitelje. Zato sta prav primerna zaščitnika našega prosvetnega dela. Opominjata nas, naj naše izobraževanje služi vzvišenemu verskemu in moralnemu namenu, da se bomo po resnično krščanski prosveti utrjevali v veri in v vzornem krepostnem življenju. Po tisoč letih naj med nami zopet oživi duh sv. Cirila in Metoda, da se bo krščanska vera in prosveta v novih razmerah med nami tako utrdila in razcvetela, da bo svetila tudi našim razkolnim vzhodnim bratom in jih spominjala na ono versko in kulturno edinost, katero sta oznanjala sv. Ciril in Metod, skupna slavna apostola vseh Slovanov.

² Citati se nahajajo v »Času« 1916, str. 266 in v letošnji »Vzajemnosti«, št. 5-6; ta

številka »Vzajemnosti« nudi mnogo gradiva za govore o sv. Cirilu in Metodu.

Abstinenci dan 24. jun. obhajajte v vseh društvih po navodilih Svete Vojske. Poživite treznostno delovanje v vseh katoliških organizacijah!

Slov. krščanska ženska zveza (SKŽZ).

Predsedstveni odbor SKŽZ: ga. drica Angela Piskernik, preds.; ge. Marija Remec in Terezija Košir, podpreds.; ga. Mariška Vrtovec, glavna tajnica; gdčn. Pepca in Ema Tomažič, tajnici; ga. Leop. Dolenc, blagajn.; gdč. Cilka Krek, blag. nam. Ga. Mara Brejce, soproga bivš. dežel. preds., je častna predsednica SKŽZ.

Ženski kongres ob priliki katoliškega shoda. Ob priliki kat. shoda se bo vršil tudi ženski kongres. Prosimo, javite takoj zaže-

ljene svoje govore po dopisnici; odgovorite tudi na druga Vam stavljena vprašanja. V svoji prihodnji seji se odločite, če naj imamo ob katoliškem shodu občni zbor naše SKŽZ, ki bi bil drugače šele v okt.? Sklep nam naznanite. — Predsedstvo SKŽZ.

Ne pozabiti!

Vse dopise je nasloviti na glavno tajnico Zveze, g. Maruško Vrtovec, Miklošičeva c. 10/II, Ljubljana.

Iz društvenega življenja.

Dražgoše nad Sečami, kjer se je tako rad zadrževal dr. Krek, imajo čeden prosvetni dom z odrom. 20. maja se je zbralo poleg odbora nad 30 članov, s katerimi se je razgovarjal tajnik SKSZ o delovanju in potrebah društva. Zelo žele dobrih iger in predavanj. Imajo pevski, dramatični in gospodarski odsek.

Kamnik. 24. maja je zborovalo 17 zastopnikov 11 organizacij v čitalnici Kamniškega doma na občnem zboru dekanijske zveze prosvetnih društev, ki izvečine vrlo dobro delujejo. Žele dobrih iger in zastombe pri SKSZ proti nediscipliniranim članom in razvadam. Radi bi znak SKSZ, ker razen članov orlovskih odsekov nima nihče znaka. (Stari so pošli, novi bi bili dragi; če pa sporoči to željo dosti društev, bi SKSZ radevolje ustregla in naročila nove.) Tudi daljših izletov (romanj) si žele (SKSZ jim bo kmalu ustregla). Tajnik SKSZ je podal informacije o tekočih prosvetnih zadevah, o pripravi na V. katoliški shod in o proslavi kn.-škofovega jubileja. Od zastopnikov društev pa je dobil informacije in nasvete za centralo.

Kdaj začno posnemati koristonosno delovanje kamniškega dekanijskega odbora v drugih dekanijah? Ali ne bi kazalo izogniti se tozadevni neljubi konstataciji na katoliškem shodu tako, da si že pred avgustom osnuje vsaka dekanija svoj odbor?

Ljubljana — Osrednji odbor prosvetnih društev. Približno mesečno se sestanejo zastopniki ljubljanskih in predmestnih prosvetnih društev k seji, na kateri se dogovorno urejajo skupne zadeve v korist vsem (zastopstva pri nastopih, predavanja, prireditve, razdelitev prostorov itd.). Tj sestanki ne morejo sicer nič za društva obveznega skleniti, vendar pa dosti koristi izmenjava misli, medsebojne informacije, delitev dela, ureditve skupnih in splošnih zadev. Ravno to bi bilo priporočljivo tudi za druge večje kraje, kjer je več katoliških prosvetnih organizacij.

Zasebno more naročiti »Vestnik«, kdor ga naroči potom svojega društva ali župnega urada in proti naročnini 15 Din letno.

Društva, ki žele več izvodov »Vestnik«, naj sporoče to pisarni SKSZ. Po 1 izvod pošljamo zastonj, nadaljnje izvode pa proti naročnini 15 Din letno.

Hranite »Vestnik! Pri prvi seji ga odborniki morajo pregledati, potem naj ga taj-

nik shrani v posebni mapi, da lahko vsak čas gre gledat vanj vsak odbornik. Ob koncu leta ga dajte vezati!

Letošnji občni zbor SKSZ bo v soboto, dne 25. avgusta dopoldne v Ljudskem domu. Uradno vabilo z navedbo dnevnega reda in navodili za pripravo zastopnikov objavi 7. šte. »Vestnik«.

Prosvetni tečaj na Homeu se je vršil v nedeljo, dne 13. maja t. l. Dopoldne je govoril dr. Rožič o potrebi in koristi prave izobrazbe; popoldne č. p. frančiškan o varčevanju in delu, potem dr. Gosar o stanovskih organizacijah. Tečaj je bil dopoldne in popoldne dobro obiskan.

Proslava 25 l. kn. škofa je obhajala večina društev po navodilih Vestnika št. 5. Nekatera poročila društev objavimo v 7. št.

Predavanja SKSZ. Č. g. kapl. Kogovšek: 10. 17. I. v Trnovem, 15. 22. II. v Šiški, 4. 19. III. in 8. IV. v Št. Jakobu, Lj., 15. III. v Dravljah, Č. g. mons. Steska: 15. IV. v Krevkovi prosveti, 22. IV. na Rudniku, 24. V. na Viču. Tajnik J. Hafner: 1. VI. na Viču.

Obiski društev (tajnik SKSZ): občni zbor dekanij odbora v Kamniku 24. V., Dražgoše 20. V., Vel. Lašče in Sv. Gregor 2. VI., Sodražica in Ribnica 3. VI.

OSEBNE IZPREMEMBE.

Umrli je 7. maja t. l. g. Dora Masič, večletni koncipist, bivši odbornik SKSZ in poštvovalen prosvetni delavec, star šele 33 let. Pogreba se je udeležil odbor SKSZ z zastavo in vencem. V odboru je pokojni deloval od 21. II. 1921 do 14. XI. 1922, zlasti kot knjižničar, režiser Ljudskega odra, predavatelj na tečajih, aranžer sprevodov in dopisnik »Vestnika SKSZ« o dramatik.

Bil je neumoren in dobrovoljen prosvetni delavec že pred vojno, iz katere je prinesel smrtno kal domov, v prosvetni organizaciji domače župnije Št. Peter v Ljubljani, pri Orlovski zvezi, Ljudskem odru, akademičnih društvih in v delavskih izobraževalnih društvih vseučiliščnih mest, kjer je študiral pravo.

Dokler bo živel naš sedanji rod društvenikov v Ljubljani in mnogi društveniki širrom Slovenije, bo ohranjen blag spomin na veselega, pridnega tovariša Doreteta. — Bog mu bodi plačnik in mu obudi mnogo posnemovalcev v idealnem prosvetnem delovanju!

Kjer še niste, takoj osnujte krajevni pripravljalni odbor za V. katol. shod! Pridobivajte vse verne može in fante za udeležbo! Varčujte. Delajte po navodilih vodstva v Ljubljani. Vse katol. organizacije morajo polnoštevilno iti na V. katol. shod v nedeljo 26. avgusta!

SKSZ v Mariboru.

Vsem društvom SKSZ v Mariboru javljamo, da je osrednji odbor v Mariboru sprejel Vestnik SKSZ v Ljubljani tudi kot svoje glasilo. Vsa društva ga bodo dobivala zastonj, a plačevati bodo morala večjo članarino, ki se bo še določila. Prihodnja številka za junij se vam bo dostavila iz Maribora, kamor se naj tudi vsa društva obračajo, ako bodo nerednosti v pošiljanju.

Mladinski tabori. Društva mariborskega okrožja SKSZ so dobila navodila za prirejanje mladinskih taborov. Predsedniki dekanjskih odborov se opozarjajo, da nam nemudoma odgovorijo, kaj so ukrenili glede taborov.

Ljudski oder v Mariboru. Ljudski oder v Mariboru je odsek SKSZ v Mariboru in je kot tak tudi centrala za vse dramatične odseke naših izobraževalnih društev. Ljudski oder je na razpolago v dramatičnih zadevah vsem z nasveti in dejansko pomočjo. Izposojeuje gledališke igre podeželskim odrom proti primerni odškodnini, ravnotako tudi potrebščine in garderobo in maskiranje; prirejal bo tečaje za režiserje, dajal tudi nasvete in načrte glede graditve gledaliških odrov. Ako ga povabi kako društvo, pride tudi na gostovanje. Naslov je: Ljudski oder, Tajništvo SKSZ, Maribor.

Proslava sv. Cirila in Metoda. Navodila v 5. številki (maj) Vestnik SKSZ glede proslave sv. C. in M. veljajo tudi za štajerska društva.

Narodno obrambno društvo katoliških Slovencev je Slovenska Straža (pisarna v Ljud. domu v Lj.). Koliko je storilo naše društvo v korist Sl. Straži v l. 1919—1923.?

Ljudski oder.

Novе igre. Ljudski oder v Ljubljani je založil v tej seziji na novo naslednje igre, ki jih ne vsebuje seznam v lanskem Vestniku: »Vestnik*, drama v 3 dej., »Hlapec«, veseloigra v 4 dej., »Tit Grom«, veseloigra v 3 dej., »Pritožne bukve«, komedija v 3 dej., »Kirke«, verziška komedija v 4 dej., »Stari Ilija«, izvirna narodna igra v 3 dej., »Duše«, drama v 3 dej., »Prababica«, žaloigra v 5. dej., »Bankerot«, igrokaz v 4. dej., »Babilon«, burka v 5. dej., »Quo vadis«, igra v 4 dej. (nadaljevanje Pasijona), »Pasijon«, trpljenje G. Jezusa Kr. v 11 slikah, »Revizor«, komedija v 5 dej. (samo moške vloge), »Čevljar baron«, šaljiva igra s petjem v 3 dej., »Charlejeva teta«, burka v 4 dej., »Za pravdo in srce«, tragedija v 3 dej., »Bele vrtnice«, narodna igra v 4 dej.,

Z * označene igre so novosti, ki se dosedaj še niso igrale na slovenskih odrih. Vse te igre so društvom in dramatičnim odsekom na razpolago proti običajni izposojevalnini (3 do 30 Din — po obsežnosti — in poštnina, za 14 dni v prepis).

Seznam iger. V prih. štev. »Vestnika« začne izhajati seznam vseh iger, ki jih ima Ljudski oder v Ljubljani in ki jih bode izposojeval vsem podeželskim odrom v prihodnji seziji. Ta seznam bo vseboval podrobnosti vsake igre:

1. Naslov igre, 2. vrsta igre, 3. ime avtorja, 4. število dejanj in sprememb, 5. število moških in ženskih vlog, event. tudi stativov, 6. kratek opis scenerije (n. pr. 1. dej. kmečka ali gosposka soba, 2. dej. gozd, 3. dej. vrt ali vas itd.), 7. vrsta kostumov, (navadne civilne, gosposke, narodne, rimske, viteške itd.), 8. snov igre (kmečka, meščanska, salonska itd.).

Iz tega seznama bo torej vsako društvo (odsek) takoj razvidelo, katero igro bi mogli uprizoriti in, katere ne. Vsled tega opozarjamo že danes vse naročnike »Vestnika«, da vse številke dobro hranijo, ker se bodo pozneje posamezne številke težko dobile.

Gustovanja. Ljudski oder v Ljubljani namerava, kakor vsako leto, tudi letos (v mesecih od junija do sept.) prirediti nekaj predstav na podeželskih odrih. V poštev pridejo sledeče, že naštudirane igre: »Ulica št. 15«, »Ženitev«, »Hlapec«. (Veseloigre in burke.) »Vestnik«, »Duše« in »Prababica«. (Žaloigre in drame.)

Društva, ozir. dramski odseki, ki bi takih gostovanj želeli, naj čimprej stopijo tozadevno v stik z Ljudskim odrom ter naznanijo, katero igro žele in kedaj naj bi se uprizorila.

Marijinim družbam. Ako bi se oglasilo dovolj družb (in dramatičnih odsekov) ki bi radi igre s samo ženskimi ali moškimi vlogami, bi Ljudski oder v Ljubljani oskrbel

tudi takih lepih iger. Oglasiti bi se moralo vsaj 30 družb, ki bi hotele žrtvovati po 60—70 Din (za prevod in prepisovanje ene igre). Prijavite se do julija.

Pevska zveza.

Za proslavo sv. Cirila in Metoda so primerne in zborom brž pri roki tele pesmi: 1. Za moški zbor: a) Fr. Liszt: »Sveti Ciril in Metod«, v Aljaževi pesmarici II. del št. 86. Besedilo se v 1. kitici lahko primerno popravi, ker je bila omenjena skladba zložena za 1000 letnico slov. apostolov; b) Ant. Foerster: »Sv. Ciril in Metod«, v Cantica sacra, I. del (Domovju luči krasni dve); kratka, jedrnata pesem, ni previsoka in ne prenizka.

2. Za mešani zbor: Ant. Foerster: »Sv. Ciril in Metod«, v Ceciliji, I. del, 2. natis; prav dobra, učinkovita.

3. Za eno- ali dvoglasno petje s spremeljevanjem: Jurkovič: »Sv. Ciril in Metod«, v Premrlovi Ljudski pesmarici. To pesem bomo peli tudi pri kat. shodu štiriglasno. Kdor bi jo potreboval že sedaj za mešani zbor, naj jo naroči pri Pevski zvezi.

Ljudska knjižnica

je važen ud prosvetnega društva, morda najvažnejši. Marsikje društvo z nobenimi drugim sredstvom ne more pridobiti novih članov in izobraževalno koristiti ljudem. Da pa je knjižnica res privlačna in vplivna sila, mora imeti ne le stare Mohorjeve razcapane zvezke, ampak vse mogoče poštene slovenske knjige. Dobro poslujoče večje knjižnice objavljenih krajev se skoro same gmotno vzdržujejo z doneski za izposojene knjige (n. pr. št. Peter—Ljubljana). Drugod pa morajo društveni odbori iz društvene blagajne letno redno, ob časih večje potre-

be pa tudi izredno svoto žrtvovati v ta namen: Modrost in umevanje društvenih ter ljudskih potreb v odboru se zrcali najbolj v svotah, ki jih odbor določi za knjižnice. Vrednost in koristnost društva je treba danes meriti po obsegu, stanju in poslovanju knjižnice. Po pravici merijo po številu prečitanih knjig kulturno stopnjo današnjega rodu odlični kulturni delavci. Gg. odborniki, potrudite se, da uredite knjižnico tako, kakor to zahteva današnji čas in potrebe ljudstva!

Vprašanja in odgovori.

Več preč. župnim uradom. Zakaj Vam pošiljamo »Vestnik SKSZ«, dasi ga niste naročili? — Zato, ker menimo, da je prav, ako so preč. gg. duhovniki tudi v krajih brez društva informirani o delovanju SKSZ in o tekočih prosvetnih zadevah (novih upravnih predpisih, prosvetnih nalogah katoliških Slovencev, navodilih o ustvarjanju in vodstvu društev itd.). Zeleti in truditi se moramo, da pride do ustanovitve ali poživitve prosvetne organizacije vsaka župnija tudi Vaša. To je naša naloga in dolžnost, zato smo tukaj. Da bi Vas pa ne obremenili s stroški, Vam (in vsakemu včlanjenemu društvu) pošiljamo po 1 izvod zastoj. To bomo storili tudi nadalje, četudi nam morda list vračate. Kadar pa boste imeli v Vaši župniji prosvetno društvo, ga bomo pošiljali društvu. Skoro sram nas je priznati, da še okoli 50 župnij ljubljanske škofije nima prosvetnega društva. Čui bono?

Več društvom in preč. župnim uradom. Po čem naj prodajamo »Spominski list«? — V časopisju smo te naznanili (v rubriki Vestnik SKSZ) in v 5. št. Vestnika str. 19,

da ga SKSZ pošlje po 75 p izvod, Vi ga pa razpečavate po 1 Din; prebitek ostane v korist društvu. Če ga pa pošljete nam, Vas bomo cenili kot dalekovidne društvenike, ki več, da centrala tudi rabi sredstva in toliko lažje koristi društvom, kolikor bolje je situirana.

Zakaj pošiljamo »Vestnik SKSZ« zastoj? — Včlanjenim društvom (in preč. župnim uradom v krajih brez društva) po 1 izvod zato, ker upamo, da bodo tako lažje vsi uvideli, čemu naj plačujejo SKSZ letno članarino. Tudi se bodo raje sporazumeli z oživljeno Zvezo, če bodo od nje kaj dobivali zastoj in lažje privolili v zvišanje članarine.

Kdaj izidejo Poslovniki za društvo in odseke? — Upamo, da jih bo mogoče privediti do katoliškega shoda. Če pa to kočljivo in zamudno delo, ki zahteva večjega kroga sodelujočih in dosti časa za dozorev in do splošne uporabnosti, ne bi bilo do avgusta dovršeno, bo treba pa počakati do zime.

Stari trg. Denar smo prejeli. Toda pošiljajte ga izključno s pošt. čekom!

Zaostale dopise moramo odložiti za 7. št.